

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 65

СІЧЕНЬ • JANUAR 2013 • Nr.2 (2862)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ДОРОГІ В ХРИСТІ!

Кожен рік нашого життя наближає до нас майбутнє і водночас живить пам'ять про минуле. Рік 2013-й – і новий, і водночас пам'ятний. У цьому благословенному році матір Церква запрошує своїх синів і дочок замислитися над великим даром віри як цінним скарбом християнської істини та духовно-моральної практики.

Вірою ми пізнаємо своє духовне коріння. Для нашої Української Греко-Католицької Церкви цей рік має особливе значення, бо дає нагоду згадати видатну подію далекого 988 року від Різдва Христового, коли ми прийняли Володимирове Хрещення. Усвідомлюючи кардинальне значення віри, нам слід насамперед подякувати Богові за цей Його дорогоцінний дар, яким ми просвітилися і преобразилися 1025 років тому на березі Дніпра – українського Йордану. Це також

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ БЛАЖЕННІШОГО СВЯТОСЛАВА З НАГОДИ РОКУ ВІРИ

«Вірити – означає вповні відкритися до Божого дару любові, зверненого до Його творіння.»

ПРИКМЕТИ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ВІРИ

Зазвичай, коли говоримо, що людина в щось вірить, то маємо на увазі її переконання, існування чи правдивість яких

неможливо довести експериментальним способом. Коли ж ведемо мову про християнську віру, то йдеться не просто про переконання в існування якогось вічного принципу

буття, чогось хоч і невидимого, але дійсного, а передусім про віру в Триєдиного Бога: Отця, і Сина, і Святого Духа, – якою людина відповідає на Його бажання пригорнути її, даруючи Життя. Ми ставимося до Бога не як до далекого і непізнаного об'єкта, а довіряємо Йому як люблячому Отцеві, який кличе нас до себе, запрошуючи стати причасниками спільноти Божої любові, обдаровуючи своєю силою з висоти – благодаттю, та посылаючи справжнє пізнання невидимих речей. Вірити – означає вповні відкритися до Божого дару любові, зверненого до Його творіння.

Запрошення до участі в Божому житті можна помітити в самій природі людини, яка створена на образ і подобу Божу. Навіть коли, понівечена гріхом, людина втрачає цю Божу подобу, вона все ж таки не може втратити прагнення до високих речей, до надприродного буття. Історія людства перед воплощенням Ісуса Христа є образом пошуку Бога людиною, яка не хоче задовольнятися своїм нужденним існуванням, а стремиться знайти порятунк і сенс поза межами цього світу.

Продовження на 3 стор. ►

НЕ СТАЛО МИХАЙЛА ГОРИНЯ

Михайло Горинь – один із небагатьох, кого не зламала советська тоталітарна машина і хто зміг згодом стати біля керма перших націонал-демократичних організацій. «В широкому розумінні він був патріархом національно-визвольного руху 1960-90-х років, одним з найбільш харизматичних та інтелектуальних лідерів України минулого століття. Сучасники недооцінили його внеску у пробудження України, так і не нагородивши відзнакою Героя України. Вже маючи важкий недуг, він постійно мріяв, щоб Україна набрала рис могутності, як за часів Ярослава Мудрого». (Тарас Батенко, автор біографічної праці про Михайла Гориня.)

Василь Стус, Юрко Литвин, Олекса Тихий, Валерій Марченко, Михайло Сорока – це були люди, які вмели жертвувати, говорив Михайло Горинь за життя. Але і він належав до числа тих, які знали, що без жертвості не можна

осягнути того, чого прагнеш. Він говорив, що не можна побудувати української держави, якщо не буде тих, які готові жертвувати всім. А коли такі люди є, то народ не є мертвий і безперспективний.

«В останні роки він тяжко хворів. Я був у нього у Львові трошки менше року тому. Ми приходили із Зоряном Попадюком, колишнім політ'в'язнем, та його дружиною. Михайло тоді ще тримався на ногах і дуже радів, що до нього прийшли люди у вишиванках. Але нас уже не впізнавав...

Це справді була видатна особистість. Потужна особистість, яка вела за собою. Я не знаю, кого ще можна назвати поруч із ним. Я думаю, Михайла Гориня трохи недооцінюють. Тому що не знають його ролі. Адже ніхто стільки великих ідей не висунув у той кардинальний, переломний момент, коли дуже важливо було консолідувати націю». (Василь Овсієнко для «Голосу Америки»).

Продовження на 6 стор. ►

НОВА РУБРИКА:

► УКРАЇНА – РОСІЯ, хроніка протистояння

Воду вживаємо так часто, що не звертаємо уваги на її велику вартість і, на жаль, так дуже її тепер занечищуємо. Вода є дуже проста річ і її найбільше на Землі. Три четвертини – це вода, а одна четвертина – це суша.

Воду вживаємо також у Церкві. Передусім вживаємо її при св. Хрещенні, а також кожного дня в часі св. Літургії. До недавнього часу здавалося, що води так багато, що можна її вживати і зловживати. Та виявляється, що так воно не є, бо є ознаки, що вкортці вона стане дуже дорогою і її ціна буде рівнятися ціні хліба.

Якщо порівняти інші планети з нашою планетою, то можна сказати, що Земля є планетою води. Маємо великі океани-моря, багато води маємо в озерах, в ріках, у джерелах, під землею. Вода безупинно в русі (усвідоміть собі історію краплини води, зміни, що їх вона переходить, простори, що їх вона відбуває – вона безупинно в русі).

Попри те, тут, на землі, маємо цілі простори, де нема води. Показують у фільмах частини Африки, де посуха страшна, а коли прийде дощ, то він зливний, але вся земля радіє, і все оживає і то дуже скоро, бо сонце припече і знову буде посуха. Крім цього, навіть в околицях, де звичайно є досить дощу, бувають посушливі роки, а тоді і люди, і звірина, і рослини, і все життя не діє, вмирає. Без води нема життя на землі ні для людей, ні для рослин, ні для птахів чи інших створінь.

Вода, як вода: ні кольору, ні запаху, не має багато складників, ні однієї кальорії, ніби ніщо. А така відсвіжуюча, без смаку – але яка смачна! Така собі звичайна, але яка ж сильна, коли її збереться багато: рве греблі, забирає доми, нищить мости, вириває дерева з корінням, топить людей, така собі звичайна вода, але така повна сили; звичайна собі вода, а яка містерія в ній.

ВОДА В ЦЕРКВІ

Йордан, с-на: Stefan Wytzisk

У часі святого Богоявлення наша св. Церква має прегарну Богослужбу свячення води. Колись в Україні це відбувалося дуже врочисто. Вірні шанують таку воду і вживають її досить часто: п'ють у час недуги, промивають очі, благословляють дітей, коли ті йдуть спати чи коли йдуть до школи (передусім малих і тих, що йдуть перший раз до школи).

То ж не дивно, що св. Церква вибрала воду, як символ сили. В додатку Ісус Христос перший доручив уживати воду до хрещення, бо вода очищує, змиває бруд. Вода – це єдиний елемент, потрібний до св. Тайни Хрещення, Тайни, що очищує від первородного гріха і робить людину членом Містичного Христового Тіла. Про воду згадується в Біблії близько 700 разів.

Тому і наша Церква має до води спеціальну пошану. Ми святимо воду в Надвечір'я Богоявлення, на саме Богоявлення, на першого серпня, на пам'ятку хрещення України, перед хрещенням немовляти (якщо не маємо свяченої води) і коли лиш потребуємо свяченої води. А добрі християни часто вживають свяченої води. **В молитвах на велике свячення води Церква просить Бога:** «Сам, отже, чоловіколюбче Царю, прийди і нині нашестям Святого Твого Духа, і освяти воду оцю. І дай їй благодать ізбавління, благосло-

вення Йорданове, сотворити її джерелом нетління, даром освячення, розрішення гріхів, зціленням недуг, погубною для демонів, для супротивних сил непреступною, ангельської сили сповненою, щоб усі, що черпають і причащаються, мали її на освячення душ і тіл, на зцілення від терпіння, на освячення домів, і на всякий особливий пожиток.»

А В ТИХІЙ МОЛИТВІ: «і сподоби нас сповнитися Твого освячення причащенням цієї води, і нехай буде вона нам, Господи, на здоров'я душі і тіла.»

ЗНОВУ Ж У СТИХІРІ: «Зачерпним, ото ж воду з радістю, браття, бо благодать Духа для тих, хто вірно черпає, невидимо подається від Христа Бога, і Спаса душ наших.»

Св. Церква надає освяченій воді велику силу. Вона є джерелом нетління, даром освячення, навіть РОЗРІШЕННЯ ГРІХІВ, зцілення недуг..., щоб усі, що її вживають,

мали її на освячення душ і тіл, на зцілення від терпіння, на освячення домів і на всякий особливий пожиток. **Чи й ми надаємо свяченій воді такої важливості в нашому щоденному житті? Послухаймо св. Церкви і «зачерпним свяченої води з радістю, бо благодать Духа Божого для тих, хто вірно черпає, подається від Христа Бога, і Спаса душ наших.»**

Уживаємо воду і при св. Літургії. Церква приписує, щоб священик, коли вливає до чаші вина, додає ще кілька краплин води при словах «І вийшла кров і вода» (згадка про смерть Ісуса Христа). Вино і вода. Такі різні плинні. Вино – це делікатний напій, що його витворює людина з винограду. Щоб вино було добре до вжитку, треба на те часу і вміння. Воду даром дає Господь Бог, і щоб її вживати, не потрібно ні вміння, ні часу. Що людина зробила – це занечистила воду, попсувала діло Божих рук, а не ушлахетнила.

Людина занечистила не тільки воду, що в озерах, ріках, морях, але навіть ту, що колись була благословенням, коли падала з хмар у формі дощу. Деколи ще бачимо чисту воду, коли на телебаченні показують озера і ріки Півночі – там ще, до часу, вода чиста, така, як людина думає про неї!

Вино – це напій багатих людей, людей при владі, людей, що є чи вважають себе вченими. Вода – це напій бідних, звичайних людей. Але не вино, а вода гасить спрагу людини, без вина можна обійтися і є люди, які ніколи в житті не можуть собі дозволити вина; вода потрібна всім, без води ніхто не годе жити.

Коли падає дощ, думаймо про Божі ласки, які спливають на нас від нашого Небесного Отця. Як дощ падає даром, так і Бог дає нам даром свої ласки. Казав Ісус: Бог дає дощ на поля добрих і злих – всім даром. Коли ж приходить буря з блискавками, грозами і зливним дощем, подумаймо над Божою силою і могутністю; якщо дивимось на бездонні океани, повні води, думаймо про глибину Божої мудрості і сили, яку нам годі збагнути. Що вода є спеціальне Боже творіння видно ще з того, що в раю, що мав бути осередком щастя людини на землі, було аж дві річки свіжої, здорової води. Коли ж дивимось на тихо пливучу воду, думаймо, що Господь Бог говорить до нас не в громах, блискавках, а тихому подуві вітру.

Вода, вода, вода... Така незначна, даром дана, без кольору, без спеціального смаку, без багатьох складників, а така могутня, така потрібна. Дякуймо Богові за воду і вживаймо свяченої води якнайчастіше.

О. М. Дядько, «Світло»

РОСТЕ УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В МІЛАНІ

Багатим був на події кінець 2012 року для громади Святого Йосафата УГКЦ, яка має Службу Божу у церкві Святого Обличчя Ісуса в місті Мілані. 25 листопада відсвяткували 11 річницю утворення громади, тиждень по тому вітали отця Олександра Лісовського з десятиріччям служіння у Мілані.

За ці 10 років громада зросла чисельно, зміцнилася духовно. Були започатковані молитовні братства, зокрема Євхаристійне Братство Святого Йосафата, Апостольство Молитви, Параманне Брат-

ство, молитовна спільнота Матері в Молитві, молитовна група Божі Діти. Діє харита-

тивний фонд Святого Миколая, є недільна школа.

У неділю 30 грудня урочисто Службу Божу очолив Владика Діонісій (Ляхович). Служили також о. Лісовський, о. Андрій (місто Бергамо), о. дон Анжело (парох церкви Святого Обличчя Ісуса).

Апостольський візитатор, владика Діонісій, зачитав грамоту Апостольського Екзарха для українців греко-католиків у Великій Британії Кир Гліба Лончини, в якій оцінюючи довголітню працю в Італії іменував отця Олександра Лісовського митро-

форним протоієреєм з правом носити набедреник і мітру.

Ця Літургія була особливою ще і тому, що отець Олександр прощався з усією громадою, бо має покликання продовжувати своє служіння в іншій країні (Англії).

Всі ці роки громада мала заступництво священномученика Йосафата. Його слова «щоб усі були одно» сьогодні, як і багато років тому, необхідні для тих, хто проживає на Україні і тих, що за різних обставин, розсіялися по всьому світі.

Після Святої Літургії Вла-

дика освятив пам'ятник Святому Йосафату, встановлений за кошти жертводавців. На освяченні були о. Олександр з Павії, о. Юрій з Новари, Джанкарло Квадрі (відповідальний за душпастирство для мігрантів в дієцезії в Мілані).

З'єднаймо всі українці в молитві до Святого Йосафата про добру долю і Боже Благословення для всього українського народу.

Для «ХГ» Світлана Гоголь, Мілан

[Українці в Італії]

РІК ВІРИ

▼ **Продовження.**
Початок на 1 стор.

Відповідаючи на це прагнення людини, «багато разів і багатьма способами Бог говорив колись до батьків наших»; Він не покидає її, а сам поспішає на допомогу і, як пише християнський апологет Климент Олександрійський, зокрема дарує їй прагнення Істини як інструмент богопізнання. Тому й тепер людський розум, сягаючи країв Усесвіту, одночасно усвідомлює свою обмеженість та відкриває для себе Того, хто «раніш усього, і все існує в Ньому» і хто «тримає все рукою своєю». Господь чіткіше об'являє себе в людській історії, даючи вибраному ізраїльському народові Мойсеїв Закон і посилюючи йому пророків. А вкінці «Бог бо так полюбив світ, що Сина свого єдиного родного дав, щоб кожний, хто вірує в Нього, не загинув, а життям вічним».

Воскреслий Господь наш Ісус Христос – засновник і підстава нашої віри, бо, як зауважує святий апостол Павло, «коли Христос не воскрес, то марна проповідь наша, то марна й віра ваша». Він «учора і сьогодні – той самий навіки», тому вже дві тисячі років християнська віра дозволяє віруючим жити з відчуттям безнастанної присутності нашого Господа. З цієї віри християнин черпає відвагу укладати своє земне життя за Божими законами – «життя будучого віку», а тому з надією дивитися в завтрашній день і водночас входити в нього. Така віра проростає в надії, щоб плодоносити любов'ю.

І саме тому, що віра є Божим даром та натхненною Святим Духом відповіддю на Божий поклик, кожен із нас повинен ставитися до неї з великою відповідальністю: її треба плекати і розвивати, живлячи спочатку «молоком» початкової катехизи, а відтак «твердою стравою» участі в таїнственому житті Церкви. Іншими словами, кожному з нас треба щодня зростати та утверджуватися у своїй вірі: читати Святе Письмо – Боже Слово до людини – і пильно вивчати християнські правди віри, перебувати в особистій та спільнотній молитві...

«Праведник з віри своєї буде жити», – сказав ще пророк Авакум і часто підкреслював святий апостол Павло. Тому наша віра має стати для нас джерелом любові до ближнього та основою праведного християнського життя. Крім пізнання віри, маємо жити

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ БЛАЖЕННІШОГО СВЯТОСЛАВА З НАГОДИ РОКУ ВІРИ

і ділитися нею поза храмом чи рідною домівкою, вносити її в культурне, суспільно-політичне й економічне життя. Сам Господь заохочує нас до цього: «Так нехай світить перед людьми ваше світло, щоб вони, бачивши ваші добрі вчинки, прославляли вашого Отця, що на небі».

НАША ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВІРУ

Тепер вже не наші батьки, діди і прадіди, а ми, діти XXI століття, переймаємо відповідальність за зростання у вірі, яку потрібно глибоко пізнавати, нею жити і нею ділитися з іншими. Так ми продовжимо й поглибимо віру предків, збагатимо вірою тих, що її шукають, а самі спасемо душі наші. Ці завдання є обов'язком усієї церковної спільноти.

Для кожної єпархії учителем віри є єпископ. Будучи наступником апостолів, він несе перед Богом найбільшу відповідальність за поширення Христової Благовісті там, де Церква його настановила. Він відповідає за передавання спадку віри в цілості, непорушності та чистоті. Допомагає єпископу священник. Він літургійно празує віру Церкви, народжує у Святих Таїнствах нових дітей Божих, членів Церкви, відповідає за навчання віри у своїй церковній спільноті, дбає про служіння ближньому з душпастирською увагою до особи та відкритістю до кожного. Добрий священник старається, щоб парафіяльна громада була живою, тобто «місцем зустрічі з живим Христом».

ДОРОГІ В ХРИСТІ!

Цим пастирським листом я прагнув скріпити всіх у переконанні про цінність дару віри, яку з роду в рід передавали нам наші предки і яку ми прийняли в таїнстві Хрещення. З нагоди цього ювілейного року, Року Віри, заохочую взяти участь у різних заходах – конференціях, прощах, урочистостях та інших ініціативах, які ми разом звершуватимемо на парафіяльному, єпархіяльному, митрополичому та загальноцерковному рівнях. Пізнаваймо нашу християнську віру, зростаємо в ній, ділімося нею, робимо все, щоб, освячені та оживлені нею, ми змогли передати цей дорогоцінний спадок живим і цілісним для майбутніх поколінь!

(подано в скороченому варіанті)

Благословення Господнє на вас!

† **СВЯТОСЛАВ**

Дано в Києві, при Патріаршому соборі Воскресіння Христового,
26 грудня/8 січня, на свято Собору Пресвятої Богородиці

БОГОЯВЛЕННЯ

Від хрещення Ісуса Христа в Йордані починається прилюдне служіння Спасителя. Йоан Хреститель вказує на Христа в Йордані як на «агнца Божого, який гріх світу забирає». Під час хрещення Ісуса являється Пресвята Тройця: **«Троїчне з'явилося поклоніння: голос Отця свідчив про Тебе, називаючи Тебе улюбленим Сином, Дух же у вигляді голуба потверджував ці слова»**. «Голос Отця» – це голос Отця Небесного, а «Дух у вигляді голуба» – це Святий Дух, який сходить на Христа, являючи Його Сином Божим. Тому церковна традиція називає Хрещення Ісуса Христа Богоявленням.

Богоявлення над Йорданом літургійно пов'язане з Різдвом. Святкуючи ці обидві події, церковна традиція наголошує, що і воплочення, і хрещення Господнє є богоявленням (грецькою – *теофанія*). Згідно з текстом Великого Йорданського водосвяття, **«у попереднім празнику ми бачили Тебе младенцем, а в теперішнім совершенним Тебе бачимо, явленого нашого Бога»**. У Різдві Бог-Слово «народився», а тепер «явився плоттю родові людському»; у Різдві «Сонце правди» зійшло, а тепер – «засяяло». Літургійна традиція Церкви називає свято Богоявлення також і Просвіченням. Стихири празника Богоявлення висвітлюють зв'язок між Різдвом і Йорданом: те, що звіщав ангел, звіщає тепер людям Хреститель; пролітою кров'ю немовлят став бездітним Вифлеєм – через освячені води хрещення став багатодітним Йордан; те, що зірка звістила у Вифлеємі мудрецам, тепер Сам Отець об'являє світові. **стор. 74**

З Катехизму УГКЦ

КОРОТКО

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ: АПОСТОЛЬСЬКИЙ ЕКЗАРХАТ СТАВ ЄПАРХІЄЮ

У Ватикані повідомлено, що Папа Бенедикт XVI підніс до гідності єпархії дотеперішній Апостольський Екзархат для українців візантійського обряду, що проживають у Великобританії, надаючи їй титул

ЄПАРХІЯ ПРЕСВЯТОЇ РОДИНИ з осідком у Лондоні. Першим Єпархом Святіший Отець призначив Пресвященного владика Гліба Лончину, СУ, дотеперішнього Екзарха.

Апостольський Екзархат для українців візантійського обряду в Англії та Уельсі створено у 1957 р., а у 1968 р. його юрисдикцію поширено на всю Великобританію. Зазначимо, що це єдина католицька структура східного обряду в Сполученому Королівстві. (Радіо Ватикан)

ФРАНЦІЯ: ПАПА БЕНЕДИКТ XVI ПІДНІС АПОСТОЛЬСЬКИЙ ЕКЗАРХАТ ДО ГІДНОСТІ ЄПАРХІЇ

У Ватикані повідомлено, що папа Бенедикт XVI підніс до гідності єпархії дотеперішній Апостольський Екзархат для українців візантійського обряду, що проживають у Франції, надаючи їй титул «ПАРИЗЬКОЇ ЄПАРХІЇ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО». Першим Єпархом Святіший Отець призначив владика Бориса (Гудзяка), дотеперішнього Екзарха.

Апостольський Екзархат для українців у Франції був заснований в липні 1960 р. Першим екзархом був єпископ Володимир Маланчук, другим Михаїл Гринчишин, з грудня 2012 року – Борис Гудзяк. Департамент інформації УГКЦ

УКРАЇНА, ЦЕ ЄВРОПА

«Коли йдеться про Митний Союз, то питання стоїть не тільки про економічну інтеграцію, а про входження України в євроазійський політичний, міжнародний і культурний простір. Тому українець мусить себе запитати: я усвідомлю себе українцем чи азіатом?» Про це сказав Блаженніший Святослав в інтерв'ю газеті «День». Глава Церкви наголосив: «Ми, українці, повинні надіятися самі на себе і на Божу поміч, а не на безкоштовну підтримку нашого існування чужим коштом». Патріарх звернув увагу, що за Митним Союзом стоїть авторитарна суспільна модель. «Якщо ми прагнемо відстоювати демократичні цінності в Україні, то треба шукати іншого товариства», – переконує Глава Церкви. Департамент інформації УГКЦ

ЗА ТИМОШЕНКО СТЕЖАТЬ ПОСТІЙНО

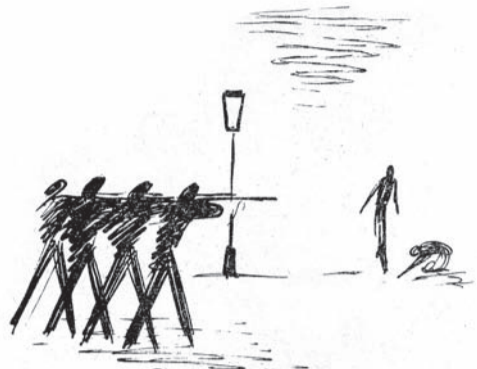
Охоронці спостерігають за Юлією Тимошенко навіть тоді, коли вона ходить у туалет, заявила народний депутат від "Батьківщини" Олександра Кужель. За її словами, за Тимошенко стежать постійно. "Сидять хлопці і дивляться в моніторчик, любуються, як Юлія Володимирівна ходить у туалет, душ, вдягається-роздягається", – обурилась парламентарій. Опозиціонерка наголосила, що якщо до відомого політика ставляться настільки зневажливо, то пересічних громадян зневажатимуть іще більше.

Дещо раніше захисник экс-прем'єра Андрій Кожем'якін повідомив, що Тимошенко має проблеми з пам'яттю та зором. «Юлія Володимирівна не нормально розмовляє, не пам'ятає, що відбувалося. Кілька разів було таке враження, що вона не бачить. Не змогла прочитати текст, який я їй показував», – сказав Кожем'якін.

Тимчасом прокуратура готує проти Тимошенко нові звинувачення, домагатиметься довічного ув'язнення. (Gazeta.ua)

УКРАЇНА хроніка протистояння РОСІЯ

ДІАЛОГУ
НЕ БУЛО І НЕМАЄ

У 1654 році, в результаті Переяславської Угоди, козацька Україна перейшла під зверхність московського царя. З того часу починаються формальні українсько-російські взаємовідносини. У 1985 р. Ярослав Пеленський написав, що ці відносини «ніколи не були задовільними для обох народів, а в першу чергу для українського. Україна і Росія, проте, були, є і залишаться сусідніми країнами, і хочуть вони цього чи ні, їм, скоріше чи пізніше, доведеться впорядкувати і, врешті, налагодити нормальні взаємини».

З часу написання цих слів пройшло 28 років, проте ми досі не маємо підстав, щоб говорити про прогрес в цій справі. Навпаки, саме останнім часом посилюється тиск на Україну з боку Кремля, який вимагає остаточно перекрити Україні європейську перспективу, загнавши її у т.зв. Митний Союз. Саме оцей новий виток наступу на Україну з боку Росії став причиною того, що Редакція «ХГ» вирішила нагадати нашим Читачам про історію російсько-українських відносин, яку, можна також окреслити як «історію протистояння», протистояння між ідеєю українського самостійництва та московським імперіалізмом, який, власне, з 1654 року знову й знову намагається «остаточно» заволодіти Україною.

Картину протистояння поміж Україною та Росією змаємо в основному на підставі робіт історика Михайла Демковича-Добрянського та інших дослідників.

ШКІДЛИВИЙ
ІМПЕРІАЛІЗМ

«Історичний досвід вказує, що перебування України в складі царської імперії та Радянського Союзу було і є для неї під кожним оглядом «пропащим часом». Українці платили неймовірно високу ціну за свою небажану приналежність до російської держави, не тільки економічним і культурним занедбанням, але також демографічно-біологічними втратами. Майже в усіх війнах, які вела Росія від часів Петра I, чи Радянський Союз від початку свого існування, гинули без потреби десятки і сотки тисяч, а навіть мільйони українців. Наприклад, в ім'я чийх інтересів гинули українці в 1940 р. на фінляндському фронті, а згодом в Афганістані? Ні фінляндці, ні афганці – не вороги України, не межують з цими країнами, і не є українською справою помагати їх нищити. Або в ім'я чийх інтересів вмерло 5-7 мільйонів українців під час великого планово організованого радянською владою в Україні голодомору 1932-33 років, Геноциду, якому дорівнює тільки Голокост?» (Я.Пеленський)

Інший історик, Василь Гришко, нагадує, що «Україна стала Українською РСР не наслідком якогось там дарування українцям російськими більшовиками «права на самовизначення аж до відокремлення», як це стверджувала фальшива радянська наука. Українська РСР по-

стала внаслідок вимушеного національно-політичного компромісу більшовицької влади Радянської Росії з українцями в процесі її перманентних труднощів у затяжній трирічній війні з демократичною Українською Народною Республікою. У перебігу цієї війни більшовики тричі приходили з неї, і кожного разу, приходячи знову, вони все більше й більше мусили йти на національно-політичні поступки українцям і через це щоразу більше «українізували» свій фіктивний «український» уряд і сам характер створеної ними в Харкові Української РСР».

Омелян Прицак того ж 1985 року стверджував, що «однією з найбільших трагедій нашої доби є сумний факт, що українці і росіяни або, точніше, інтелектуали двох націй, не створили в минулому і не творять умов, щоб говорити зі собою відверто й обговорювати щиро проблеми, які їх торкаються». Ми можемо додати, що ці слова актуальні і нині.

Так ось, українсько-російське протистояння триває. Насмішкою долі можна назвати те, що сьогодні фактичним захисником окремішності України є проросійський президент Віктор Янукович. Ми, звісно, розуміємо, що Янукович та його команда чинить так не тому, що є українським патріотом (бо таким він не є), а тому, що в умовах державної незалежності «пацанам з Донецька» простіше реалізувати свої бізнесові плани.

Звісно, як каже Прицак, діалогу з росіянами треба шукати хоча б тільки тому, що це

наш сусід. А для того треба розуміти не лише наші позиції, але так само, треба старатися якнайкраще зрозуміти думку протилежної сторони.

«У міжвоєнній добі, завдяки діяльності політичного мислителя Дмитра Донцова, розвинулась в Галичині серед молодого покоління українців сліпа ненависть до всього російського. Це була реакція на ідеї їхніх батьків: ліберальний конфедералізм Драгоманова та різні відтінки всеімперського соціалізму. В очах молодих українців «декадентські вчення» були винуватцями поразки українців у боротьбі за самостійність. За поглядом прихильників Донцова, ніколи й нічого доброго не можна очікувати від росіян, і тому нема потреби будь-якого діалогу з ними.» (Прицак).

З іншого боку, зазначає історик, тоталітарний сталінський і післясталінський режим створив своєрідну людську істоту в Україні. «Це, за поглядом Москви, вічний молодший брат, який не має права дозріти і засуджений на вічну недорозвиненість, не має права на незалежне існування, мусить бути назавжди прикований до свого старшого російського брата. Тільки росіянин має право бути творчим мислителем, поетом, ученим, політиком тощо. Обов'язком українця є просто його наслідувати. Оригінальність з його боку розглядається як небажаний почин і карається нещадно.» На жаль, росіянам в період СССР вдалося виростити багатьох саме такого штибу українців, і хоч Самостійній Україні вже 21, то вони досі видні, навіть галасливі!

РОСІЙСЬКА МОВА

Для багатьох наших людей

українець, який розмовляє російською – незаперечний москаль. Часто-густо, воно справді так, проте в наш час не бракує російськомовних українських патріотів. Про це треба обов'язково пам'ятати, щоб «легкою рукою», штамповим мисленням, не завдавати людям болю. А це й справді біль! У цьому, зокрема, переконався наш відомий правозахисник, жертва совітських «психушок», генерал Петро Григоренко, який 1977 року старанням світової громадськості, опинився у «вільному світі».

В половині 1980-их, «генерал, що рятував честь українців» скаржився на поставу декого з діаспори. «Коли я виступаю іноді російською мовою – кожний виступ публікується, мовляв, генерал говорить російською. Коли вони самі говорять англійською мовою, – то я мовчу, а мені говорити російською не можна. Я кажу, якби я знав марсіанську мову, то я б і нею говорив. Тепер, кажуть, співпрацює з «Новим Русским Словом». Це дійсно злочин! «Новое Русское Слово» публікує усе, що я пишу. Навіть коли я пишу про відділення [України від Росії]. Мене «расчленітелем» [Росії] називають «російські бандерівці». А українці кажуть, що я «єдінонеділимець». І взагалі більш ніж половина українськомовної преси – русофобська, відверто русофобська. Хіба можливо росіянам говорити з русофобами? Це русофобство таке глибоке, що навіть і в демократичну пресу проникає. Я розумію, що українцям наболіло бути на колоніальному становищі. Мені теж наболіло. Але в тому не винен російський народ, і плекати до нього ненависть – це нацизм, а не націоналізм.»

РОСІЙСЬКИЙ
ІМПЕРІАЛІЗМ

Майбутня доля України, як окремої, самостійної нації, залежить від того, чи українська політика зуміє розв'язати проблему «Росія – Україна». Не має у цьому ствердженні нічого нового. Кожен політично вироблений громадянин свідомий того, як важко тяжить над нами російський комплекс.

Дуже важливо вивчити досвід минулих століть, бо там, як писав Михайло Демкович-Добрянський «можемо пізнати джерела й коріння російського імперіалізму, який у сучасну добу виявився у формі більшовизму (а нині «путинізму» – ред.). Перешкодою для широких зацікавлень українсько-російськими стосунками в минулому є, здається, наша емігрантська хвороба – пропагандною лірикою підмінювати політичне знання; втікати від серйозного трактування наших найважчих політичних проблем і плекати традиційне русофобство. Нарівні з русофобством шкідливе і русофільство.

Є чимало загадкових сторінок у тому історичному феномені, який має назву: «російський імперіалізм». У його основах є щось містичне, ніби релігійне. Докопатись до цих основ – важке завдання. Ви не раз можете спостерігати: розмовляєте з інтелігентним росіянином; людина освічена, зі шляхетними поглядами, з демократичними переконаннями. Коли ж доходить розмова до питання про російський імперіалізм у стосунку до України, ця людина не розуміє суті справи. І ви залишаєтесь у сумніві: до котрої Росії зарахувати цього шляхетного росіянина? Навчав Олександр Герцен, що нічого не зрозуміє з Росії той, хто не хоче знати, що є дві Росії. Є Росія Муравйових, які вішали, і Росія Муравйових, яких вішали (царський генерал Михайло Муравйов, що за криваве придушення польського повстання заслужив собі епітет «вешатель», і Сергій Муравйов, декабрист, якого Микола I наказав повісити). Справді, від самих початків крізь усю російську історію можна спостерігати дві тенденції: прагнення свободи і стихійний гін до експансії. Це друге дало Росію імперіалістичну.»

В очікуваній серії статей на цю тему, ми будемо займатися виключно «Росією імперською» та питанням її взаємин з Україною.

Для «ХГ» підготував
Роман Амбріс

[Українці у Швеції]

СПОГАД ПРО БАБУСЮ...

Відходить покоління, що пережило Голодомор 30-их. Ідуть на той світ люди, які можуть пояснити трагедію з емоціями очевидців. Певна річ, ми маємо книги, фільми, наукові дослідження, роботи та статті і нарешті, «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні». Та живого спогаду вони не замінять. Сучасна молодь дуже приблизно розуміє, чим був Голодомор для українського народу. А що говорити про українську молодь закордоном...

І ось на шведській землі народжується мововистава під назвою «Брудні хустинки Сталіна», а створила її молода акторка ГЕЛЕНА ТОРНКВІСТ. Вистава написана зі слів бабусі Гелени Олександри Лавришин, яка померла 22 листопада 2011 року. «Все, що розповіла мені моя «lilla babusja», (так мило Гелена називала її), я вирішила передати шведам зі сцени театру» – говорить Гелена Торнквіст.

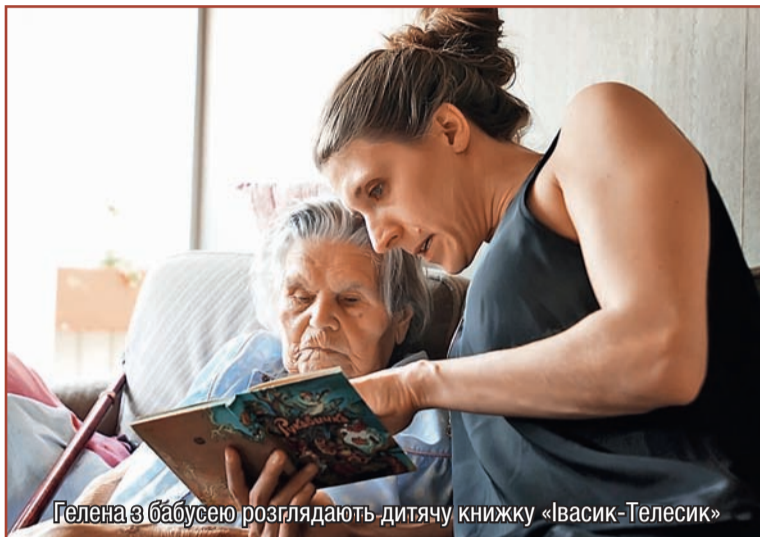
Маленька передмова створення мововистави, написана після інтерв'ю з актрисою: «Часто згадую бабусю, не вистачає її мені. Виникають в пам'яті її карі очі, мов два гудзики. У них були і кольори літа, свіжоскошеної трави і сонця, це очі надії, іноді зневіри. Очі, що бачили лихо, яке неможливо висловити словами, яке стискає людське серце в грудку від болю і робить його твердим від болю, мов камінь... Разом з тим в її очах

був блиск, вогник, бажання до життя.» – згадує Гелена.

Не раз Гелена чула пісню:

*Взяв би я бандуру
Тай й заграє, що знає,
Через ту дівчину
Бандуристом став.
А все через очі,
Коли б я їх мав,
За ті карі очі
Душу я б віддав...*

А чи плакали ті карі очі Олександри? Коли було важко, то ні, не могли... У ті далекі та лихі роки загинули її батьки, спочатку батько, потім мама, пізніше брат Дмитро. Біль, ненависть накопичувалися та сльозам волю не давали. «У 1931–32 вимерло півсела, третину розстріляли або вивезли в Сибір, а інші селяни були сильно знесилені... Сьогодні на в'їзді в село стоїть хрест на честь загиблих у роки Голодомору. Кожного року на нього жителі вішають новий рушник. По черзі рушник змінює кож-

Гелена з бабусею розглядають дитячу книжку «Івасик-Телесик»

на родина з села, в якій хоч хтось загинув в Голодоморі» (джерело: «Вікіпедія»).

Далі доля готує для Олександри чимало випробувань: це – іміграційний табір в Австрії, хвороба чоловіка і накінець, переселення в Швецію. Здається всі негаразди вже позаду: чоловік Олександр – в санаторії, лікується від туберкульозу, дівчата-донечки навчаються у шведській школі, а на душі неспокій. Тут сльози прийшли на допомогу і не було їм зупину, лилися, лилися... Вилили з душі весь смуток. Почалася нова сторінка життя. Народилися внучата. Їм Олександра розповідала казочку про Івасика – Телесика, напевне, згадувала про те далеке ма-

льовниче село, про Чехівку на Черкащині. Внуки виховувалися в українському дусі, чули українські народні пісні:

*І шумить, і гуде,
Дрібний дощик іде...*

А вже від себе доспівувала, жартуючи, Олександра: сліпа заміж іде... Портрет Т. Шевченка висів у куточку. Український запах, подих витав по шведській квартирі, а особливо у святочні дні Різдва та Великодня. І щодня звучало радіо Бі-Бі-Сі на українській хвилі, іноді було важко вловити ту хвилю, а так хотілося почути рідне слово.

Після прем'єри мововистави «Брудні хустинки Сталіна» була передача про О. Лавришин саме на радіо Бі-Бі-Сі. Мововистава мала і продовжує

мати успіх тут у Швеції, глядачі її розуміють, співпереживають. На одній із вистав була міністр культури Лена Адельсон Лільерут і запропонувала акторці провести серію виступів по шведських гімназіях, що зараз Гелена і робить. Діти чутливо сприймають мововиставу, іноді зі сльозами на очах. Я сама була на виставі тут в Упсалі в театрі «Регіна». Сильна вистава, почуття бурлять, співпереживаєш і не можеш уявити, як це можна пережити і чи можна це забути? Ні, ніколи!

Крім того, Гелена представляла мововиставу «Брудні хустинки Сталіна» на фестивалі «Міжнародний Меморіал» в Москві, де глядачі її сприйняв двоє: частина росіян не вірила в правдивість цієї історії. Вони дотримувалися тієї радянської версії, коли слова про Голодомор вважались наклепом на радянську владу. Та більшість глядачів «пережили» разом з головною героїнею вистави лиховісні події, пройнялися співчуттям.

У Гелени Торнквіст є плани на майбутнє, щоб приїхати з цією мововиставою в Україну. Тож нехай вони збуваються і нехай головна героїня, списана з бабусі Олександри, якомога довше живе на сцені!

Для «ХГ» **Наталія Войтюк**

[Українці в Німеччині]

РІЗДВЯНА РОДИНА

Різдво – це час, коли особливо гостро відчуваєш потребу рідної домівки, спільної Святої Вечері, теплих посмішок, вішунвань і колядок. Але не варто впадати у розпач, якщо життєві обставини не дозволяють провести різдвяні свята у родинних сторонах. Спільна молитва та розважання над містерією Різдва можуть поріднити нас із зовсім чужими людьми, подарувати відчуття правдивої християнської родини. Саме в такій атмосфері громада Парафії Всіх Святих УГКЦ у Гамбурзі відзначила празник Святого Миколая Чудотворця та Різдво Христове.

С-на: Роман Ласюта

Дітвора з особливим захопленням зустрічала свого улюбленця – Святого Миколая, у якого щороку перевтілюється Ігор Дрогобицький. Цього річ Св. Миколая супроводжував добрий Ангел-помічник. Глузливе чортеня Антипко (Таня Мацюк), щоправда, переконувало Святого, нібито неслухняні діти не заслужили на подарунки, але Ангел (Настя Мосевич) нагадав вірним про Боже милосердя і прощення, яке може отримати кожен грішник. Усі присутні – і дорослі, і малі – дістали від Св. Миколая невеличкі подарунки, а Ангел запропонував кожному картку з цитатою зі Св. Письма для розважання у передріздвяний час. Мені випали мудрі і украй важливі для мене слова: **"Ми не знаємо, про що маємо молитись як належить, але Сам Дух заступається за нас невимовними зітханнями".**

У Надвечір'я Різдва Христового під склепінням храму залунало піднесене: "З нами Бог, розумійте народи". Надзвичайно урочисто звучав парафіяльний хор під проводом Мартіна Дітце, адже до звич-

ного складу приєдналися професійні вокалісти. Парох отець Мітрат Стефан Воротняк привітав усіх зі святом Різдва Христового та зачитав Спільне Різдвяне послання єрархів УГКЦ в Західній Європі. Після Божественної Літургії хор виконав найулюбленіші українські коляди, а далі розпочалося традиційне вертепне дійство у виконанні парафіяльної молодіжної спільноти. Ангел та Пастушок звістили усім добру новину, Три Царі принесли новонародженому Ісусові свої дари, а підступний Ірод отри-

мав заслужене покарання у пеклі. Вокальний квартет у складі Андрія Валігураса, Мартіна Дітце, Христини та Ігоря Сало зачарував присутніх майстерним виконанням колядки "Не плач, Рахиле". Після різдвяних вішунвань уся громада спільною колядою звістила про те, що "Нова радість стала, яка не була". Представник Генерального консульства України у Гамбурзі зачитав різдвяні привітання українству від міністра закордонних справ України Л. Кожари.

А далі парафіяни засіли

до Святої Вечері. У центрі ошатно прибраної парафіяльної зали знайшлося місце для різдвяної ялинки, долівка була встелена пахучим сіном, на барвистих обрусках розкладено традиційні святвечірні страви. Парафіянки під проводом імоїсті Євгенії, наче турботливі матусі, підготували для нас справжні різдвяні смаколики. Кутя, борщ, вареники, голубці смакували по-домашньому. Дружні розмови перепліталися із чудовими колядами, які виконували наші невтомні вокалісти. А під ялинкою у візочку мир-

но спав наймолодший парафіянин Данило Сало, якому виповнилося 10 днів.

Як і кожна парафія УГКЦ на чужині, наша спільнота об'єднує вихідців із різних місцевостей, з відмінним культурним досвідом та духовними потребами. На додаток, чимало парафіян проживає на значній віддалі від Гамбурга і не має змоги регулярно приїздити на Літургії. Тому особливо приємно, що на Парафії Всіх Святих є багато людей, які охоче ангажуються до передсвяткових приготувань. Наше свято вдалося, бо до його організації долучилися кілька поколінь парафіян – від шкільної молоді та студентів і аж до поважних емеритів – кожен вніс свою часточку. Ми також вдячні нашому пароху о. Мітрату Ст. Воротняку за підтримку наших ініціатив, за духовну опіку та молитву. Дякуємо Богу за дар спільноти і просимо особливого різдвяного благословення для усіх братів і сестер у Христі.

Для «ХГ» **Наталка Костяк**

«НЕ ВІДДАЙТЕ ЇМ УКРАЇНУ!»

[Великі українці]

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

З братами Богданом та Михайлом Горинями я познайомився в другій половині 1980-их рр. Це була моя перша у житті поїздка до «країни рад». Я, звісно, їхав до України, до українців, не до совєтів... В той час, мені, українцеві народженому в Польщі, Україна явилась (з перспективи Львова) неначе країна щасливості, де лунає українська мова, а люди, під час безнастанних мітингів, домагаються права до вільного життя.

Щаслива ця поїздка була і через те, що я був гостем Богдана Гориня і міг на власні очі бачити, як Покійна уже Галя Левицька вибиває на машинці по сім листочків самвидаву однією чергою. Незабаром Михайло перебрався до Києва, щоб будити приспану націю...

Так ось, моє перше знайомство з Батьківщиною припало у щасливу для неї хвилину та відбулося у супроводі безстрашних велетнів духа. Треба хоч трохи розуміти, чим був Советський Союз, щоб доцінити силу, відвагу, відчайдушність та безкінечну любов до Батьківщини таких людей як брати Горині чи Галя Левицька. А от тепер переутомленого життям Михайла Бог покликав до себе...

Це було ще «за Кучми». Я якось зустрів пана Михайла в Києві на Володимирській, поблизу будівлі Служби Безпеки України. Він сказав: важко повірити, але на цьому будинку до останніх днів був символ Радянського Союзу, себто щит з серпом і молотом. Продовжив кажучи, що був в цій справі у Кучми і... допомогло. Щита з кривавим серпом та молотом уже нема, проте, зазначив з посмішкою, вони його не усунули, просто прикрили новим щитом, на якому Тризуб... Я переконаний, що там досі нічого не змінилося і «кривава символіка» на штаб-квартирі СБУ причаєна за параваном, неначе недобитки «гебістів» на українській землі.

БІОГРАФІЯ ВЕЛЕТНЯ

Михайло Горинь народився у червні 1930 р. в с. Кнісело Львівської обл. Його батько, Микола Михайлович

(1905 – 1988), був головою сільської «Просвіти», керував районною нелегальною організацією ОУН, репресований польською та советською владою. Родина матері, Стефанії Данилівни (з роду Грек), теж була політично активною. У грудні 1944 Михайло з матір'ю був депортований советською владою, та по дорозі на заслання їм удалося втекти. Переховувалися в родичів по сусідніх селах. 1949 р., щоб не вступати в колгосп, сім'я перебралася в м. Ходорів.

«Важливо підкреслити роль Михайла Гориня у переломний момент 1989-91 рр. Навіть сам Л. Кравчук колись визнав – мовляв, з появою Михайла Гориня у Києві ситуація змінилася не на нашу користь (себто не на користь комуністів). Тоді, у 1989-му, відбулися установчі збори Народного Руху України, і Михайло Горинь очолив секретаріат. Символом Руху був Іван Драч, але голова секретаріату фактично сформував Народний Рух як організацію, – бо раніше то були такі собі розсіяні осередки.

Саме йому належала чудова ідея «ланцюга злуки». Драч, Павличко сумнівалися, думали, що не вдасться. Михайло це зробив, і потім усі переконалися, що то була велика справа. Того дня Леонід Кравчук сів у машину, поїхав уздовж людського ланцюга у бік Житомира. І, як казав Михайло Горинь, він виїхав з Києва головою Верховної Ради, а назад вернувся президентом України». (Василь Овсієнко для «Голосу Америки»)

У травні 1962 р. Михайло зв'язався з київськими шістдесятниками Іваном Дзюбою, Іваном Драчем, Іваном Світличним, Дмитром Павличком та іншими. Налагодив виготовлення та розповсюдження в Україні літератури самвидаву, політичної літератури, яка видавалася за кордоном. Заарештований 26 серпня 1965 року

за звинуваченням у проведенні антирадянської агітації і пропаганди. 18 квітня 1966 року в одній справі з братом Богданом Горинем, Михайлом Осадчим і Мирославою Зваричевською засуджений на 6 років таборів суворого режиму.

З 1922 по 1933 рік (тобто за десять років) Микола Скрипник зміг українізувати російськомовний Харків – всі чиновники тоді говорили українською мовою. Ми ж за 13 років не спромоглися «українізувати» Україну. (3 інтерв'ю М. Гориня для газети «День», 2004 р.)

Хвиля арештів 1965 року принесла в політичні табори Мордовії пожвавлення: там з'явився самвидав, був налагоджений вихід інформації в Україну і за кордон. За пропаганду і розповсюдження самвидаву серед в'язнів в липні 1967 р. суд присудив Гориневі 3 роки ув'язнення у Володимирській тюрмі. Звіти він теж зумів передати в Україну інформацію про становище в'язнів. Тим часом Іван Гель видав самвидавом книжку М. Гориня «Листи з-за ґрат» (1971). Звільнений 26 серпня 1971 року. У Львові, де мешкала сім'я, його не прописали. Під загрозою бути звинуваченим у «дармоїдстві» мусив улаштуватися машиністом на будівництві хімкомбінату в Рівненській обл. З вересня 1972 працював кочегаром у котельнях Львова, з 1977 – психологом на заводі «Кінескоп». Опікувався родинами політв'язнів.

«Михайло Горинь фонтанував ідеї. Окрім ланцюга єднання, йому належала ідея започаткувати у 1990 р. свято козацької слави. З усієї України їхали автобуси на Південь, на Запоріжжя, у село Капулівку. Кажуть, мільйон людей було піднято на ноги. Я й сам був у тій Капулівці – зроду не бачив стільки людей, вдягнутих у вишиванки. Коли у Запоріжжі уся та маса людей спускалася з міста через Дніпрогес, коли ми їхали під синьо-жовтими прапорами, то бабусі вздовж доріг падали на коліна, молилися. Вони пам'ятали ще Українську Народну Республіку. І ось вона повертається!

А у 1991 році, задовго перед референдумом, Михайло Горинь зорганізував в Одесі Конгрес Національних Меншин. Це дуже важливо було, бо після того Конгресу національні меншини висловилися за незалежність. Або – дитяча дипломатія. Це теж була його ідея: посилати діточок з Донеччини, з Луганщини на Різдво і Великдень у Галичину. І навпаки – діток з Галичини з колядками, з щедрівками вивозити на канікули на Донеччину. Це тільки деякі з низки акцій, які придумав і зорганізував Михайло Горинь. Хто ще із діячів цього періоду висунув так багато великих національних ідей, котрі у підсумку консолідували,

пробудили націю?» (Василь Овсієнко для «Голосу Америки»)

Упродовж 1981 року в помешканні Горинів було 6 обшуків. Третього грудня 1981 року, після 13-годинного обшуку, Горинь знову заарештований, а згодом засуджений на 10 років позбавлення волі в таборах особливого режиму та 5 років заслання. Визнаний особливо небезпечним рецидивістом.

«Що ж до моїх табірних стосунків з Михайлом Горинем, то ми з ним сиділи в одній камері у таборі Кучино на Уралі – там, де загинув Василь Стус. Десь близько 3 років провели разом. І кращого співкамерника, ніж він, мабуть, не можна й уявити. Це чоловік дуже толерантний, виважений.

Його у таборі довели до такого стану! Він хворів на нирки і мав серцеву аритмію. Казав: серце колотиться, як телячий хвіст. У 1987 році він уже був кандидат номер 1 на той світ. Але то вже була «перебудова», і, очевидно, вже Кремлеві не треба було трупів. Тоді у табір прийшов новий лікар, я назавжди запам'ятав його прізвище: Грущенко. То я вважаю, що цей Грущенко врятував Михайла Гориня. Очевидно, його питали, чи Горинь витримає подальше ув'язнення, і він казав, що ні, не витримає, його треба звільнити. І справді, Гориня помилували. Випустили 2 липня 1987 року. І коли він повернувся до Львова, ледь живий, до нього через кілька днів приходив В'ячеслав Чорновіл і каже: Михайле, уже в Москві виходить журнал «Гласність», уже в Литві є «Саюдіс». Нам теж треба починати щось робити. Давай, каже, відновимо «Український Вісник». Михайло йому відповідає: «Славку, та я ледве живий, дай мені хоч зітхнути трошки. Пошукай когось іншого». Походив-походив Чорновіл, нікого не знайшов, повернувся до Гориня. І вони утрюх – Іван Гель, Чорновіл і Горинь почали відновлювати машинописний часопис «Український Вісник». Троє чоловіків на всю Україну, як гірчичне зерно! Треба було тих троє чоловіків, щоб почати цей великий рух». (Василь Овсієнко для «Голосу Америки»)

Три роки тому вийшла книжка Михайла Гориня «Запалити свічку». Це автобіографічна розповідь, спогади про друзів-політв'язнів, світлини, документи. «Краще засвітити одну свічку, ніж усе життя проклинати темряву» – цього життєвого кредо дотримувався Михайло Горинь. Його останні слова мали бути: «Не віддайте їм Україну!».

Андрій Фецин
(В статті було використано повідомлення Радіо Свобода)

ШТУТГАРТ – ПОКРУЧЕНІ УКРАЇНСЬКІ ДОЛІ

Я вперше подався до Штутгарта. Після пройдених років хотілося побачити знайомих з Києва, з Польщі, які вибрали Німеччину названою батьківщиною. Як їм живеться? Що з Україною в їхніх серцях та житті?

Спершу всі ми молилися. Молилися в костелі, оскільки українська громада ще не побудувала власного храму. Владика Петро (Крик) говорив про важкі початки християнства (християнам і тепер не легко) та про великі постаті Церкви, які зуміли бути світильниками в сутінках історії. Святому Василю, цьому аристократу за походженням, але й аристократу духу, характеру, науки і святости, а також іншим великим постатям Церкви завдячуємо те, що вона з усіх лих вийшла переможно. Оскільки зараз знову важкий період для християнства, то, Владика Петро закликав присутніх бути активними свідками віри.

Після літургії у честь св. Василя Великого усі зустрілися для участі у театралізованому дійстві.

Вертеп – це традиційне веселе українське різдвяне дійство

За організацію театрального дійства узялися лікарка Руслана Дангель та інженер Роман Колодій. Крім Руслани (Шинкарка) до участі у спектаклі долучилися її чоловік Томас, що зіграв Царя, та донька Ліза (Чортик). Образи двох царів представили Дмитро Пукха та Томас Каньяр. Майже у повному складі до дійства приєдналася родина докторів наук Ольги Гарашук та Юрія Ковальчук (Козак), що викладають у Університеті Ебергарда Карла у Тюбінгені. Їх три дочки Уляна, Софія та Дануся теж здобули собі ролі. Негативні персонажі теж майстерно були представлені у виставі. Смішно, але мені вже вчетверте була надана можливість зіграти роль Чорта. У цей раз я був неодиноким. До бригади чортів долучилися Роман Колодій та Ліза Гьотц. Разом ми виконали танок у стилі техно. Циганами були Василь Петрунів і Анна Остапчук. А син Василя – Назар обрав роль Воїна. А роль Ірода дуже майстерно зіграв Юрій Пінський. До Пекла його з допомогою коси допровадила доктор Наталя Ткачук, що була у Виставі Смертю. У Штутгартському вертепі були й позитивні герої. Юрій Вегера зіграв Святого Йосифа. Учні Української суботньої школи в Тюбінгені з задоволенням стали янголами і пастушками. Вертеп зібрав численні оплески. (Дмитро Мірецький)

з піснями-колядками, жартами, короткими виставами, яке влаштували мандрівні музиканти й актори. В Штутгарті – з благословення настоятеля Парафії Святого Василя Великого, отця-мітрата Романа Врущака, його організовано вчетверте.

Опісля був смачний обід з традиційним борщем та голубцями. До підготовки трапези та святкової зали долучилася група вірних у складі Марії та Антона Колотушкін, Анни Вагенкнехт, Люби Данко, Стефана Залуцького, Лілії Олійник, Наді Яковіщак, Богдана Чайки, Стефанії Миронюк та інших парафіян. Їм на славу вдалися голубці та борщ, з їх ласкавих рук усі дістали щедрю кутю та запашний хліб.

Люди не поспішали розходитись. Був піднесений настрій, легкість та радість на душі, а віра у Бога та почуття належності до українства ставали ще сильнішими. На завершення ми подалися з мікрофоном, щоб вичити хоч деякі «біжнєські» долі українців Штутгарту.

О. Роман Врущак, митрофорний протоієрей, настоятель Парафії Святого В. Великого з центром у Штутгарті

✦ Я народився 2 вересня 1957 р. в Полянці (Польща). Під час акції

«Вісла» в 1947 році моїх батьків насильно переселили з Закерзоння до маленького селища Критно на північному заході країни. Моя мама була родом з українського села Середниця, а батько з Тростянка. Мого діда (по батькові) «радянські виволителі» розстріляли ще там на наших землях. У Померанії я виріс і закінчив гімназію. У 1976 – 1981 рр. навчався в духовній семінарії в Познані. Ім'я «Роман» у перекладі з латини означає «Риму жителю». Своє рукоположення я прийняв саме у Римі. 15 листопада 1981 р. мене благословив на священницьке служіння сам кардинал Йосиф Сліпий. З 1981 по 1987 рік я був парохом в польській Померанії. З грудня 1987 проповідую Слово Боже у Німеччині. Спочатку служив у Мюнхені, а з 1988 року – у Штутгарті. У мене троє дітей: Оксана, Андрій та Остап.

У кінці 1980-их місцева українська громада в основному спиралася на еміграційну хвилю періоду II світової війни, це були люди, які з різних причин опинилися в Німеччині, зокрема і такі, яких німці вивезли на роботи. Вони та їхні діти ходили до церкви, підтримували громадське життя. Пізніше до нас прибували українці з колишньої Югославії. А з 1991 до нашої громади почали долучатися люди з України, яких тепер більшість. До речі, до нас приходять також православні українці, а навіть російськомовні люди і корінні німці.

Наша парафія має центр у Штутгарті, а також дві філії: в Тюбінгені та Гайльброні. Територія парафії досить велика і охоплює увесь Вюртемберг. Скільки точно є всіх парафіян – важко визначити, але церкву в Штутгарті відвідує кожна неділю 50 – 70 осіб, а на великі свята усі бажаючі не вмищаються у храмі на Бад Канштаті.

Хочу додати, що я маю добру громаду, люблю людей. Головне самому почуватися українцем, любити Україну, а з людьми треба розмовляти, молитися, але й пожартувати, коротше, священник мусить бути для них, як батько.

Янко Фикіти, родом з Куцури (к. Югославія)

✦ Я народився 1943 року в колишній Югославії (нині Сербія), докладніше в Воєводині, місцевість Куцура. Батьки, на жаль, уже не живуть. Мама була з дому Леона Салонтаї. Народжена в Руському Керестурі. Натомість батько жив у Куцурі.

В Куцурі ми маємо там свою церкву уже 275 років. Мій чукун-деда (прадід) прийшов з Закарпаття, через Мадярщину, то було років 300 тому. У Сербії маємо свою літературу на русинській мові, маємо свої школи. Наших людей найбільше живе в Руському Керестурі, (Керестур перекладається як Господень Хрест), в Куцурі, в Кулі та Новому Саді. В Німеччині живе багато вихідців з к. Югославії.

Коли я народився, то батько працював, а мама була вдома. Ми мали трохи поля. Потім я виріс, забрали до війська, а коли закінчив службу подався (1965 р.) до Німеччини у пошуках кращої долі. Рідну мову я вивчив вдома, треба зазначити, що в Керестурі всі знають говорити по-русинськи. Ми там, за Тіта і скорше, мали свої школи, літературу, пресу. Загалом було добре жити, тепер трохи зле. Доки були ми (народи Югославії) разом – було добре. Правда, там були й комуністи, але давали жити іншим людям, давали... Хто хотів міг хату збудувати, і дітей виховати, а тепер є тяжко. Люди кажуть, що ситуація (матеріальна) ще гірша, як в Україні.

Мені народилося двоє дітей, син та дочка. Живуть в Німеччині. Рідну мову... На жаль слабо знають, добре натомість володіють сербською, тому, що в Німеччині ходили до шкіл, де викладалася сербська.

Людмила Бондар, Київ–Штутгарт

✦ Восени 2007 я з чоловіком переїхала жити до Німеччини. Оселилися у Штутгарті – нікого не знаємо, все навкруги чуже. Коли через два тижні знайшли українську церкву – це було як подарунок долі. Знаєте, коли вперше прийшла на Службу – розплакалася. Це було неначе зустріти близьких родичів, огортало відчуття – ти не один на чужині...

Українська громада в Штутгарті невелика, хоча існує ще з повоєнних часів. Умовно її можна поділити на декілька частин. Це напряму пов'язано з еміграційними хвилями. Перша – найстарша генерація, воєнна. Були навіть люди з УПА, яким вдалося прорватися на Захід. Саме цій генерації ми вдячні за створення осередку українського християнського життя та інтеграцію громади. Друга – це українці з Югославії, а третя – це вже ми...

Чи не жаліємо, що поїхали з України? Що ж, є свої плюси і мінуси. На початку було дуже важко – там залишалася більша частина життя, та що казати життя – душа там залишилася! Різали по живому... Для мене з чоловіком Україна завжди була не просто «територією проживання», а частиною душі. Свого часу ми робили все, що було в наших силах, щоб вирвати її з «советчини». Пізніше, вже за часів незалежності, я проектувала українські церкви, не ради грошей, це була моя потреба – відродити духовність народу, вкрадену советами. Залишити все і поїхати – не просте рішення і дуже болюче. Дуже не просто було віднайти себе у чужій країні. Це і мовний бар'єр і віковий... Однак з часом, коли почала працювати – ситуація змінилася.

Якщо дивитися на прикладі Штутгарту, то еміграція з України впевнено зростає. Приїжджають фахівці високої кваліфікації, зі знанням 3–4-х іноземних мов. Вони легко знаходять роботу, без проблем інтегруються в німецьке середовище. У нас в громаді багато змішаних, україно-німецьких сімей, хоча не мало і чисто українських. Зміни видно вже у церкві, під час Служби, а особливо після, коли лунає дитячий сміх. Дуже жаль, що висококваліфіковані фахівці їдуть з України. Правда, буває і таке, що хтось повертається. Я знаю родину, яка в матеріальному плані досягнула дуже багато, а тоді вирішила повернутися до Львова. Проте це одиничні випадки.

Російськомовних мешканців з колишнього СРСР в Штутгарті приблизно нараховується 60 тисяч (10% населення), з них – третина з України, проте добре якщо бодай третина з них відчуває себе українцями.

ЗИМОВИЙ ЦИКЛ

Хочу розказати, як розумів наш нарід зимові свята, від яких у нас лишилися тепер лише розірвані клаптики, почасті у формі різних забав, а почасті у формі різних звичаїв підчас Різдвяних свят. Ці звичаї для нас дуже приємні й нам здається, що вони існують у всіх християнських народів. Але мало хто знає, що звичаї ці мають велике значення для нас, бо вони вказують на відрубність українського народу, зокрема, від москалів.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЗВИЧАЇВ

Треба вказати на переслідування наших звичаїв і заборону наших колядок московським Святішим Синодом. Тільки дуже патріотичні священики зуміли відстояти наші рідні колядки. Заборонялися вони неначе через поганство, але в Московщині свої «авсени» не заборонялися. Колядки наші заборонялися тому, що вони були українські, а Московщина таких колядок не мала та й не могла мати, бо московський нарід має зовсім інший світогляд, він своїм походженням та соціальною структурою зовсім інший від нашого. Це прекрасно розумів московський Святіший Синод, як і державний уряд, що старалися знищити в Україні всі наші звичаї, щоб не було сліду різниці. Чого не могли москвини зробити за царського режиму, те зробили за советського. На жаль, деякі наші вчені не розуміють, а інші не хочуть розуміти цього й стараються теж зблизити наш нарід з московським (нпр. граматиками й правописом).

ВИТОКИ

Світогляд нашого праукраїнського народу був дуже примітивний, питомий людині неолітичного або бронзового віку. Але був він суцільний, оснований на магичнім способі думання – з одного та на одухотворенні цілої природи – з другого боку. На думку нашого етнографа В. Гнатюка цей світогляд був пантеїстичний. Особливо жива була його віра в душі покійників, які, коли не добре поховані, то можуть блукати й шкодити живим. Один тип цих мерців вважався за найбільш небезпечний, це т.зв. вовкулаки. У Греції й у Малій Азії їм відповідали «лікантропой». Це вірування об'єднує середземноморців з нами; воно розповсюджене було й у центральній та західній Європі. У німців були вони відомі під іменем «Werwolf». Але в Московщині вони зовсім не відомі, як і не відома там і відьма.

Усі душі, як добрі, так і злі в уяві наших прапредків жили десь під землею в «преисподній», в якійсь холодній темній області і вони добре бачили в темноті, як сови вночі. Тому душі покійників і всяка інша нечиста сила виходила на поверх землі вночі, коли було темно і тоді могла шкодити людям, аж доки світло сонця не зажене їх назад під землю. Отже мерці й нечиста сила в понятті наших прапредків дуже боялися всякого світла, а особливо сонця. Уже близький прихід сонця, який відспівувався півнями, відганяв нечисту силу. Це добре опи-

сано Гоголем у «Вії». Так, як доба ділилася на день і ніч, так само й рік, в уяві наших прабатьків, ділився на дві частини, на літню частину з перевагою світла, сонця і тепла, та на зимову частину з перевагою ночі, тьми, холоду й зв'язаної з ними нечистої сили та душ покійників, які тоді мають можливість довше побути на землі.

Чим більше коротшали дні, а довшали ночі, тим більше у наших прапредків стисалося серце від страху! Вони наочно бачили боротьбу сонця з тьмою. Сонце світило коротше й нижче стояло над землею, здавалося, що його хтось не пускав піднятися, немов хтось ухопився за нього й тягнув його вниз, під землю. На думку наших предків, допомогти можна було тільки в магичний спосіб. Може людям і любому сонцеві допоможуть і душі покійних племінних родичів.

ЗАДУШНІ ДНІ

Осіню примітива починав проймає страх, бо він уявляє собі, що не тільки добрі душі покійних родичів вийдуть на поверх землі і впродовж довгих ночей будуть довше між людьми, але з ними і між ними будуть і злі душі ворогів, і нечисті душі непохованих обрядово, і всякі злі духи, які теж матимуть можливість впродовж довгих ночей більше шкодити людям. Силою людина тут

[Переглядаючи архів]

ХГ

роду-племени, щоб вони помагали йому проти злих душ і духів.

СВІТЛО ХРИСТОВЕ

Християнство, щоб знищити цю поганську віру й традицію, взяло ці звичаї в свої руки й надало їм інший зміст; заставило молитися за душі покійників перед Богом, та зафіксувало це – призначивши для цього певні дні, власне, в західній римській обряді т.зв. Задушні дні 1-го й 2-го листопада, а в східній грецькій обряді – першу суботу після св. Дмитра, або т.зв. Дмитрову суботу. Свято святого Дмитра припадає на 26 жовтня по старому стилі, або 8-го листопада, по новому.

В греко-східній обряді всі пости тісно пов'язані з поминанням душ покійників. І в монастирях щодня моляться за душі покійників, відповідно до тих списків, які в монастирях зберігалися (на Київщині вони звалися «граматками»). (...)

Тому, що на нашій чорноморській побережжі уже в VII ст. п. Р. Хр. були засновані греко-йонійські колонії, то в ті поганські часи мусіли мати великий вплив на наших предків, а власне на їхні звичаї та релігійні поняття якраз грецькі релігійні міти. Християнство боролось потім з ними, установивши на дні поганських свят свої свята і так мало-помалу затерло пам'ять поганських свят і вплив в них свій зміст.

Проф. В. Щербаківський, «ХГ», січень 1950 р.

50-ліття II Ватиканського Собору

3 11 жовтня 2012 р. Католицька Церква відзначає 50-ту річницю II Ватиканського Собору – без сумніву, поворотної події в історії Церкви, щодо якої досі тривають дискусії та полеміки, пропонуються різні підходи в інтерпретуванні документів, шукаються відповіді на запитання чим та в чому є так званий «дух Собору».

Дані короткі випуски не мають на меті дати вичерпні відповіді на поставлені запитання, а радше – стати спонукою до особистого ознайомлення з текстами документів Собору, щоб могли розумно говорити про його дух. Адже часто будь-яку новизну, навіть суперечну документам, плутається з «духом Собору».

Папа Бенедикт XVI неодноразово зауважував, що справжньому розумінню II Ватиканського Собору протиставляється фальшиве розуміння «духу Собору», один з постулатів якого звучить: все нове, мовляв, краще за те, що є чи було. Одним із завдань, які ставив перед собою автор циклу, було якраз показати необхідність вміти розрізнати справжній дух Собору від анти-духу. II Ватиканський Собор до сьогодні залишається джерелом натхнення для оновленого діяння в Церкві кожного католика. З його спадщини дотепер можна черпати сили для постійно необхідного оновлення Церкви. Важливо лише відчитувати та впроваджувати її, керуючись справжньою герменевтикою. Що це означає – тема нашої наступної доповіді.

За матеріалами: radiovaticana.org

Слава Ісусу Христу!
Владико Петре!

Велике спасибі за черговий номер газети. З перспективи Парижа бачу чим раз більше наскільки таке видання потрібне в західній Європі і не тільки. Дозвольте висловити Вам і Вашим співпрацівникам вдячність за непросту систематичну працю над газетою «Християнський Голос».

Матеріали в газеті цікаві, також милує око оформлення, гарні фото та ілюстрації. Сьогодні навіть невеликі епархії не дають собі ради з систематичною видавничою справою. Бажаю сили і наснаги до дальшої праці! Подумаю над тим, як найкраще подбати про її розповсюдження.

У Христі, см. Борис (Гудзак)

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Verantwortliche: Redaktionskollegium
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0